

## DEKLARATË

Ne, organizatat e nënshkruara të shoqërisë civile, bashkohemi për të formuar **Koalicinin Kosovar kundër Dezinformimit**. Koalicioni ka për synim të avokojë dhe të mbështesë rritjen e vetëdijes dhe ndërtimin e kapaciteteve të shoqërisë kosovare për t'u përballur me sfidat e dezinformimit dhe ndërtimin e një shoqërie në të cilën informacioni i saktë, i plotë dhe me kohë është bazë e informimit.

Çdo anëtar individual i këtij koalicioni e përmbush këtë qëllim, ose kontribuon në përmbushjen e tij ekskluzivisht në fushën e veprimtarisë së vet profesionale.

Si organizata të shoqërisë civile që mbrojmë lirinë e shprehjes, pluralizmin e mendimit dhe rrjedhën e lirë të informacionit, ne besojmë se çdo qytetar ka të drejtë të marrë informacion të saktë dhe me kohë, prej disa burimeve të informacionit, që u mundëson atyre që të informuar të bëjnë zgjedhje për jetën e tyre.

Kjo nismë synon që të shndërrohet në platformë të atyre organizatave të shoqërisë civile, mediave dhe profesionistëve që i ndajnë vlerat e përbashkëta, në luftën kundër dezinformimit, dhe atë jo vetëm nga fusha e gazetarisë dhe shoqërisë civile por edhe nga fusha e arsimit dhe shkencës.

Duke u thirrur në misionet dhe vizionet e organizatave themeluese, ne nënshkruarit e këtij dokumenti zotohemi se do të angazhohemi për ta bërë punën tonë mbi këto parime:

### **Liria e shprehjes, rrjedhjes së informacionit dhe mediave janë të patjetërsueshme**

Ne besojmë se çdo njeri ka të drejtën themelore për t'u shprehur lirshëm dhe të shkëmbejë informacione pa asnjë pengesë. Mediat duhet të veprojnë dhe të informojnë në mënyrë të pavarur dhe pa pengesa sipas parimeve ndërkombëtare e vendore të lirisë së shprehjes dhe lirisë së medias.

### **Informimi dhe vendim-marrja duhet të jetë e bazuar vetëm mbi të vërtetën**

Ne besojmë se qytetarët kanë të drejtë të dinë të vërtetën, të vërtetën e plotë. Qytetarët duhet të kenë qasje në burime dhe mendime plurale të pacenzuruara dhe të lira, dhe që përmes raportimit objektiv dhe programeve arsimore për edukimin mediatik t'u ndihmohet që të detektojnë dezinformimin, spinin, tendenciozitetin, informatën qëllimkeqë dhe propagandën. Ne dëshirojmë që qytetarët të vendosin në bazë të informatave të vërtetuara dhe të paanshme.

### **Gjithpërfshirja**

Ne besojmë se të gjithë qytetarët e Kosovës kanë të drejtë të jenë të përfshirë në jetën publike dhe të kenë trajtim të barabartë sipas ligjit në lidhje me të drejtat dhe përgjegjësitë e tyre.

## **Edukim cilësor**

Ne besojmë se të gjithë qytetarët e Kosovës kanë të drejtën e qasjes së papenguar në edukim cilësor që është i përditësuar me kohën dhe trendet aktuale.

## **Mbrojtja nga dezinformatat**

Edhe një herë e theksojmë se ne besojmë se qytetarët duhet të kenë qasje në informacion të saktë dhe të kenë mundësi të zhvillojnë aftësitë e tyre për t'u mbrojtur nga dezinformatat dhe keqpërdorimi i informacionit.

## **Dezinformimi digjital**

Ne besojmë në rëndësinë e faktorit njeri në formimin dhe moderimin e përmbajtjes së informacionit në forma digjitale duke i kushtuar vëmendje rreziqeve të paraqitura dhe përmbajtjet e krijuara edhe nga njerëzit edhe nga teknologjia (nga shërbimet e trollëve) me mjete të inteligjencës artificiale me qëllim të dezinformimit.

## **Llogaridhënia**

Ne besojmë se transparenca dhe llogaridhënia e institucioneve shtetërore janë thelbësore në mbrojtjen e të drejtave të qytetarëve për informim dhe privatësi, veçanarisht në një shoqëri që përballet me fushata dezinformuese nga burime të brendshme e të jashtme.

## **Mbrojtja ligjore**

Ne besojmë se mediat dhe mbrojtësit e fjalës së lirë duhet të mbrohen nga gjuha e urrejtjes, dezinformatat dhe veprimet që synojnë dekurajimin e tyre.

Prandaj:

Mbi bazën e këtyre parimeve, nënshkruesit e kësaj deklarate zotohen se do të ndërrojnë por nuk do të kufizohen të ndajnë këto vlera dhe të veprojnë si në vijim:

- Anëtarët e koalicionit zotohen se do të promovojnë verifikimin e fakteve si proces që ndihmon luftimin e dezinformatave dhe sigurimin e informacionit të saktë;
- Anëtarët e koalicionit zotohen se do të përdorin standardet ndërkombëtare të verifikimit të fakteve në hulumtimet dhe publikimet e tyre, me qëllim që të luftojnë dhe publikisht denoncojnë prodhimin dhe publikimin e informacionit të pasaktë e të paplotë;
- Anëtarët e koalicionit zotohen se do të zhvillojnë programe të edukimit medial dhe promovimit të verifikimit të fakteve tek të rinjtë, profesionistët por edhe te kategoritë e tjera shoqërore me qëllim të rritjes së kapaciteteve shoqërore për t'i luftuar dezinformatat;

- Anëtarët e koalicionit zotohen se do të realizojnë avokim të vlerave të profesionit të vet dhe veprimeve të nevojshme që lidhen me këtë, duke përfshirë edhe hartimin e legjislacionit shtetëror që e rregullon sferën e medias dhe informacionit, si rajonal ashtu edhe ndërkombëtar, qëllimi i të cilit është të luftojë dezinformimin dhe ta raportojë atë;
- Me qëllim të promovimit sa më të madh të punës së koalicionit, anëtarët e koalicionit zotohen se do të shpërndajnë e punojnë në promovim sa më të madh të aktiviteteve të koalicionit;
- Anëtarët e koalicionit zotohen për shtrirjen e mëtutjeshme të këtij koalicioni me anëtarë të rinj dhe nisma të reja në fushën e luftimit të dezinformimit dhe çështjeve që lidhen me sigurinë e informacionit të saktë, me kohë dhe të plotë;
- Anëtarët e koalicionit zotohen se do të punojnë në avancimin e rregullativës, kritereve dhe standardeve të këtij koalicioni me qëllim të përmirësimit dhe zhvillimit të qëndrueshëm të tij.

Mbi bazën e këtyre vlerave dhe parimeve, anëtarët e koalicionit nënshkruajnë këtë deklaratë për të nisur realizimin e aktiviteteve të përbashkëta.

Nënshkruar më 5 maj 2023, nga:

*Rrjeti Ballkanik për Gazetari Hulumtuese (BIRN)*

*Demokracia Plus (D+)*

*Demokracia për Zhvillim (D4D)*

*Internews Kosova (I/KS)*

*KoSSev*

*GračanicaOnline.info*

*OJQ Roma in Action*

**Koalicioni Kosovar kundër Dezinformimit**

## ИЗЈАВА

Ми, организације потписнице цивилног друштва, уједињујемо се у циљу формирања **Косовске коалиције против дезинформисања**. Сврха ове коалиције је заговарање и подизање свести, као и изградња капацитета друштва на Косову, како би оно било у стању да се суочи са изазовима дезинформисања и изгради друштво у којој је тачна, потпуна и благовремена информација основа информисања.

Свака појединачна чланица ове коалиције ову сврху испуњава, или доприноси њеном испуњењу искључиво кроз поље свог професионалног деловања.

Као организација цивилног друштва која штити слободу говора, плурализам мишљења, и слободан проток информација, ми верујемо да сваки грађанин има право на тачне и благовремене информације, са више страна и више извора, које им омогућавају да тако информисани, доносе одлуке у свом животу.

Ова иницијатива има циљ да се претвори у платформу оних организација цивилног друштва, медија и стручњака, који деле заједничке вредности у борби против дезинформисања, и то не само из области професионалног новинарства и цивилног друштва, већ и из области образовања и науке.

Позивајући се на мисије и визије оснивачких организација, ми, потписнице овог документа се обавезујемо да ћемо се ангажовати да радимо на следећим принципима:

### **Слобода говора, слободан проток информација и медија су неоспорни**

Ми верујемо да сваки човек има основно право на слободан говор и на слободну размену информација, без икаквих препрека. Медији морају да извештавају и раде независно, без икаквих препрека, а на основу међународних и домаћих принципа о слободи говора и слободи медија.

### **Информисање и одлучивање мора да буде засновано само на истини**

Ми верујемо да грађани имају право да знају истину, потпуну истину. Грађани имају право да имају приступ слободном и нецензурираном плурализму мишљења и извора, и да им се кроз објективно извештавање и програме едукације о медијској писмености, помогне да препознају дезинформације, спиноване, тендециозне, злонамерне информације и пропаганду. Ми желимо да грађани одлучују на основу потврђених и непристрасних информација.

### **Свеобухватност**

Ми верујемо да сви грађани Косова имају право да буду укључени у јавни живот, да пред законом сви буду једнаки, уважавајући њихова права и одговорности.

## **Квалитетно образовање**

Ми верујемо да сви грађани Косова имају право на неометан приступ квалитетном образовању које се осавременује у складу са актуелним трендовима.

## **Заштита од дезинформација**

Још једном наглашавамо да верујемо у то да грађани треба да имају приступ тачним информацијама и да су у могућности да развијају своје способности како би се заштитили од дезинформација и злоупотребе информација.

## **Дигитално дезинформисање**

Верујемо у важност људског фактора у формирању и модерирању садржаја информација у дигиталном облику, уз посебно посвећивање пажње ризицима од садржаја који креирају људи или се креирају технолошким путем (од услуга тролова) и средстава за вештачку интелигенцију, са циљем да дезинформишу.

## **Одговорност**

Верујемо да су транспарентност и одговорност државних институција неопходни у заштити права грађана на информисање и приватност, а посебно у једном друштву које се суочава са дезинформацијама из унутрашњих и спољашњих извора.

## **Правна заштита**

Верујемо да медији и заштитници слободног говора треба да буду заштићени од говора мржње, дезинформација и поступака чији је циљ обесхрабривање истих.

Зато:

НА основу ових принципа, потписнице ове изјаве се обавезују да ће предузети, али неће бити ограничене само на ове заједничке вредности и њихово заступање, те баштињење ових вредности, и да ће поступати на следећи начин:

- Чланови коалиције се обавезују да ће промовисати, односно заступати верификацију чињеница као поступак који ће припомоћи при борби против дезинформација и обезбеђивању тачних информација;
- Чланови коалиције се обавезују да ће користити међународне стандарде за утврђивање чињеница у својим истраживањима и објавама, да би се борили и јавно осудили производњу и објављивање нетачних и непотпуних информација;
- Чланови коалиције се обавезују да ће спроводити програме за медијско образовање, промовисање и заступање верификације чињеница код младих, стручњака, као и код осталих друштвених категорија, у циљу повећања друштвених капацитета у борби против дезинформација;

- Чланови коалиције се обавезују да ће заједнички заговарати вредности своје професије и неопходне акције у вези са истим, који укључује и израду потребног законодавства које уређује сферу медија и информисања, како регионалног, тако и међународног, чији је циљ борба против дезинформисања и пријављивање истих.
- У циљу што већег промовисања рада коалиције, чланови исте се обавезују да ће делити и радити на што ширем промовисању активности коалиције;
- Чланови коалиције се обавезују на даље ширење ове коалиције ка новим члановима и иницијативама у области борбе против дезинформисања и питања која су везана за безбедност тачних, благовремених и потпуних информација;
- Чланови коалиције се обавезују да ће радити на усавршавању правилника, критеријума и стандарда коалиције у циљу њеног побољшања и одрживог развоја;

На основу ових вредности и принципа, чланови коалиције су потписали ову изјаву како би започели са реализацијом заједничких активности.

Потписано 5-ог маја 2023. године, од стране:

*Rrjeti Ballkanik për Gazetari Hulumtuese (Балканска мрежа за истраживачко новинарство - БИРН Косово)*

*Democracy Plus (D+) (Демократија плус)*

*Demokracia për Zhvillim (Демократија за развој) (D4D)*

*Internews Kosova (Интерњуз Косово)*

*Косово Север портал - КоССее*

*GračanicaOnline.info (ГрачаницаОнлине.инфо)*

*OJQ Roma in Action (Роми и акцији)*

**Косовска коалиција против дезинформисања**

## **STATEMENT**

We, the undersigned civil society organizations, unite to form the **Kosovo Anti Disinformation Coalition**. The coalition aims to advocate for and support awareness raising and capacity building in Kosovo society in order to face the challenges of disinformation and build a society in which accurate, full, and timely information is the foundation of information.

Every member of this coalition fulfills this purpose, or contributes to its fulfillment, in their respective field of professional activity.

As civil society organizations that defend freedom of expression, pluralism of thought and free flow of information, we believe every citizen has the right to receive accurate and timely information, from several sources, which will enable them to make informed decisions about their lives.

This initiative aims to transform into a platform of civil society organizations, media, and professionals that share common values in the fight against disinformation, not only from the field of reporting and civil society but also from the field of education and science.

Based on the missions and visions of the founding organizations, we, the signatories of this document, pledge to commit ourselves to carry out our work on these principles:

### **Freedom of expression, flow of information and media are inalienable**

We believe every human being has the fundamental right to express themselves freely and to exchange information without any barriers. The media must act and inform independently and without obstacles in accordance with the international and local principles of freedom of expression and freedom of the media.

### **Information and decision-making must be based only on the truth**

We believe citizens have the right to know the truth, the whole truth. Citizens must have access to uncensored and free sources and pluralist opinions, and through objective reporting and media literacy education programs, should be assisted in detecting disinformation, spin, bias, malicious information and propaganda. We want citizens to decide based on verified and unbiased information.

### **Inclusion**

We believe all citizens of Kosovo have the right to be involved in public life and to have equal treatment under the law regarding their rights and responsibilities.

### **Quality education**

We believe all citizens of Kosovo have the right to unhindered access to quality education that is up-to-date with current times and trends.

## **Protection from disinformation**

We emphasize again that it is our belief that citizens must have access to accurate information and the opportunity to develop their skills in order to protect themselves from disinformation and misuse of information.

## **Digital disinformation**

We believe in the importance of the human factor in the creation and editing of information content in digital forms, in regard to attention to the risks posed by and content created from both humans and technology (by trolling services) through artificial intelligence tools for the purpose of disinformation.

## **Accountability**

We believe that transparency and accountability of state institutions are essential in protecting citizens' rights to information and privacy, especially in a society that faces disinformation campaigns from internal and external sources.

## **Legal protection**

We believe the media and defenders of free speech must be protected from hate speech, disinformation and from actions aimed at discouraging them.

Therefore:

Based on these principles, the signatories of this declaration pledge to share these values, but not limited to sharing only, and to act as follows:

- Coalition members pledge to promote fact-checking as a process that helps fight disinformation and ensure accurate information;
- Coalition members pledge to use international fact-checking standards in their research and publications, in order to fight and publicly denounce the production and publication of inaccurate and incomplete information;
- Coalition members pledge to develop programs of media education and to promote fact-checking among young people, professionals and other categories of society in order to increase social capacities to fight disinformation;
- Coalition members pledge to carry out advocacy of their own professional values and necessary actions related to this, including the drafting of state legislation that regulates the sphere of media and information both regionally and internationally, which aims to combat disinformation and report it.



- In order to promote the work of the coalition as much as possible, the coalition members pledge to distribute and work on the promotion of the activities of the coalition as much as possible;
- Coalition members commit to the further expansion of this coalition with new members and new initiatives in the fight against disinformation and issues related to the security of accurate, timely and complete information;
- Coalition members pledge to work on the advancement of the regulations, criteria, and standards of the coalition with the purpose of its improvement and sustainable development.

Based on these values and principles, the coalition members sign this declaration to begin the implementation of joint activities.

Signed on May 5, 2023, by:

*Balkan Investigative Reporting Network (BIRN)*

*Democracy Plus (D+)*

*Democracy for Development (D4D)*

*Internews Kosova (I/KS)*

*KoSSev*

*GračanicaOnline.info*

*OJQ Roma in Action*

**Kosovo Anti-Disinformation Coalition**